

MUSA İĞREK

25 Haziran 2015, Perşembe

Nobel ödüllü Alman yazar Günter Grass'ın (1927-2015) Teneke Trampet adlı eserinin yeni bir çevirisi, Akılçelen Kitaplar'dan Fikret Çalışlar imzasıyla yayımlandı.

Fakat alışılmışın aksine, çevirmenin adı kitabın ön kapağında değil, içinde yer alıyor. Bu tür yayıncılık anlayışı son dönemlerde dikkat çekerken; "çevirmenin adının ön kapakta mı olması gerekir, bunun bir kuralı var mı?" tartışması yeniden gündeme geldi. Usta çevirmenler **İlknur Özdemir** ve **Sabri Gürses**'e bu tartışmayı sorduk. Teneke Trampet, Türkçede ilk kez Cem Yayınevi'nden 1972-1973 yıllarında 3 cilt halinde, sonra da Gendaş Yayınları'ndan 2000'de tek cilt olarak Kamurân Şipal çevirisiyle yayımlandı. Kitabın uzun süredir baskısı bulunmuyordu.

İlknur Özdemir: "Adın kapakta yer alması emeğe saygının bir ifadesi"

"Çevirmen adının ön kapakta yer alması diye bir kural yok ancak epeydir uygulanıyor, neredeyse 25-30 yıldır. Ama hâlâ çevirmen adını kapağa koymayan yayınevleri var. Yayın yönetmeni olduğum yayınevlerinde hep kapakta yer aldı çevirmen adı. Çünkü çevirmen bir kitabı kendi dilinde yeniden yazan kişidir. Çeviri büyük emek isteyen bir uğraş. Adını kapakta görmek çevirmeni mutlu eder. Kendim de çevirmen olduğum için bunu savunuyorum. Özellikle ülkemizde çevirmenlere pek ödül verilmediği için en azından bu şekilde bir tatmin sağlanıyor. Öte yandan yayınevleri

MUSA İĞREK

25 Haziran 2015, Perşembe

değerli bir çevirmenin adını kapaklarına koyarak kitabın iyi bir çeviriyle sunulduğunun altını çiziyorlar. Çevirmenin adına bakarak kitap alan ya da hiç tanımadığı bir çevirmenin çevirdiği kitaba güvenmeyen okurlar çoğaldı. Hatta "Demek ..... çevirmiş bunu, alıyorum" diyerek kitabı incelemeyen alanlar da var. Adın kapakta yer alması, bir anlamda o kişinin emeğine gösterilen saygının da ifadesi. Zorunlu haller dışında (bazı çocuk kitaplarında mümkün olmuyor) çevirmen adının kapakta yer alması olumlu bir tutum. Öte yandan yurtdışında çevirmen adının genelde kitabın içinde yer aldığını da söylemek gerek."

MUSA İĞREK

25 Haziran 2015, Perşembe

Sabri Gürses: “Yazardan çok çevirmeni okuruz”

“Kitap kapağında çevirmen ismi yazması duruma bağlı bir değişken kanımca. Eğer kitap bir edebiyat, sanat eseriye çevirmen isminin yazması iyi olur ve hatta gereklidir; çünkü yazardan çok çevirmeni okuruz çoğunca, ya da hiç olmazsa, öncelikle. Bence bilimsel eserlerde de çevirmen isminin kapakta belirtilmesinde yarar var. Fakat burada yayıncının pazarlama, tanıtım stratejisi farklı olabilir; bu türün okuru çevirmenden çok yazarla ilgileniyor olabilir,

kapakta fazladan bilgi görme ihtiyacı olmayabilir. Sanırım popüler kültür kitaplarında genel eğilim bu. Özellikle kendi adıma çevirmen isminin kapakta yazmasının çevirmene bir yararı olduğu fikrinde değilim. Gönül Suveren’in Agatha Christie çevirdiği dönemde ismini yazardan büyük harflerle kapağa yazdıkları kitaplar var; ama sonra yaşlılığında, bir yanlış çevirisi söylentisi yüzünden çevirileri yeniden çevirtip ismini Christie’yle birlikte anmaz oldular. Ya da tam tersine, intihal çeviriyi aklamak için çevirmen ismini kullandıkları olabiliyor; kırkıncı çevirisini yayımlamış, kapakta ismi olan kişinin bütün çevirilerinin arkadaşları, editörler tarafından düzeltilerek yayımlanmış olması gibi olgularla da karşılaşılıyor. Yani kapaktaki isim çevirmenin hakkı ama kimlik kazanması için tek koşul değil ve kimlik, isimden daha önemli bence. Bir de çevirinin çevirmenin geçimini sağlaması. Bu çerçevede telifi devam eden Teneke Trampet’in klasik çevirisinin yeniden yayında kullanılmaması, kitabın daha önce çeviri yapmamış birinin ismiyle yayımlanması, hiçbir şey değilse emektar Kamurân Şipal için kırıncıdır, çünkü telif sebebiyle onun çevirisini arşiv malzemesi haline getiriyor. Yeni çevirmenin daha önceki çeviriyi değerlendiren bir önsöz yazması, çevirisini açıklaması, varsa eski çeviriye borcunu açıklaması kibarlık olur.”